

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

СТАСЮК ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

УДК: 811(112.2+113.6):81'373.49

**СОЦІОЛІНГВАЛЬНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ
ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕВФЕМІЗМІВ І ДИСФЕМІЗМІВ У
ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ КОМУНІКАЦІЇ ФРН ТА ШВЕЦІЇ**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі германської філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент
Пилипенко Ростислав Євгенович, Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри германської філології

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
Іщенко Ніна Григорівна, Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”
професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

кандидат філологічних наук, доцент **Петренко Даніїл Олександрович**, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського,
завідувач кафедри німецької філології

Захист відбудеться 21 вересня 2012 року о 12 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.11 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: м. Київ 01601, бульвар Тараса Шевченка, 14.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці імені М. О. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, зал № 12.

Автореферат розіслано “20” серпня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
канд. філол. наук

Клименко Л. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Сучасна лінгвістика характеризується прагненням інтегрувати різні підходи до вивчення мовних явищ в межах комплексних досліджень. З цієї точки зору значний інтерес становить вивчення евфемізмів і дисфемізмів. Вони традиційно розглядалися в межах стилістики, проте становлять значний інтерес і для прагматики, семантики, теорії номінації, комунікативної та політичної лінгвістики.

У той час як вивченню евфемізмів, зокрема таким аспектам, як способи та засоби їхнього утворення, сфери їхнього використання, зв'язок евфемізмів з табу, присвячено численні праці (К. Аллан та К. Баррідж, С. Відлак, А. М. Кацев, Л. П. Крисін, Б. А. Ларін, Е. Лейнфелльнер, З. Лухтенберг, В. П. Москвін, К. С. Серажим, Є. П. Тимченко, Н. Цьолльнер, О. Й. Шейгал тощо), дисфемізми лише нещодавно стали об'єктом наукових досліджень. Розгляд дисфемізмів здійснюється переважно шляхом протиставлення цих мовних одиниць евфемізмам.

Останніми десятиліттями дедалі більшу увагу дослідників привертає функціонування евфемізмів і дисфемізмів у інституційному спілкуванні. Однією з провідних галузей інституційної комунікації в сучасних демократичних суспільствах є парламентська. Комунікативній діяльності парламентських установ присвячено праці Д. Альгоффа, П. Бейлі, А. Буркгардта, Л. К. Граудіної, К. Іліє, Г. Каліводи, Р. Кіпке, Л. Колесарової, П. Г. Майєра, Г. Л. Рябокони, Т. Ціттеля тощо. Утім, досі немає комплексних досліджень евфемії та дисфемії в цій сфері спілкування.

Актуальність обраної теми зумовлена інтересом сучасної лінгвістики до вивчення інституційних форм комунікації, однією з яких є парламентська. Актуальними є дослідження евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації з огляду на важливу роль, яку відіграють такі мовні одиниці в цій сфері спілкування, виступаючи засобами переконання та маніпулятивного впливу. Негативні політичні, економічні, соціальні й екологічні явища зумовлюють більшу інтенсивність вживання евфемізмів і дисфемізмів у сучасній парламентській комунікації. Важливим є дослідження цих мовних одиниць у парламентській комунікації ФРН та Швеції з огляду на інтенсивність комунікативних зв'язків між німецьким і шведським парламентом. Окремо слід наголосити на недостатній розробленості цієї теми у вітчизняній лінгвістиці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах наукової теми «Мови та літератури народів світу: взаємодія та самотність» (код 11 БФ 044-01), що розробляється Інститутом філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка й затверджена

Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Тему дисертації затверджено Вченою радою Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 4 від 23 листопада 2009 року, нова редакція теми – протокол № 4 від 15 листопада 2011 року).

Метою дисертаційного дослідження є з'ясування соціолінгвальних і функціонально-прагматичних характеристик евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати основні підходи до дослідження евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції;
- виокремити критерії типологізації евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації та класифікувати їх;
- проаналізувати способи та засоби утворення евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції;
- визначити перелік комунікативних стратегій, що застосовуються в парламентській комунікації ФРН та Швеції, провідне значення в реалізації яких належить евфемізмам і дисфемізмам;
- виявити комунікативні тактики, за допомогою яких реалізується кожна з виокремлених стратегій, та проаналізувати роль евфемізмів і дисфемізмів у здійсненні кожної з цих тактик.

Об'єктом дослідження є евфемізми та дисфемізми в парламентській комунікації ФРН та Швеції.

Предметом дослідження є соціолінгвальні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції.

Матеріалом дослідження є понад 2500 евфемізмів і дисфемізмів, відібраних із текстів, що репрезентують комунікативну діяльність парламентів ФРН та Швеції (промови депутатів парламенту, промови міністрів і глав уряду в парламенті, репліки з місця, запитання до промовця та відповіді на них) загальним обсягом понад 9600 сторінок. Додатково залучалися дані лексикографічних джерел.

Методи та прийоми дослідження. Дослідження здійснювалося із застосуванням описового методу, за допомогою якого висвітлено мовну природу евфемізмів і дисфемізмів та їхнє функціонування в парламентській комунікації, зіставного методу для з'ясування особливостей використання евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції, методики компонентного аналізу для розроблення типології евфемізмів і дисфемізмів за критерієм зміни оцінного значення, контекстуального аналізу для визначення особливостей функціонування евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації. Використовувалися також методика суцільної вибірки під час

добору евфемізмів і дисфемізмів із парламентських текстів та метод кількісних підрахунків для з'ясування частотного розподілу окремих мовних явищ.

Наукова новизна дослідження визначається тим, що вперше комплексно проаналізовано соціолінгвальні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції, запропоновано типологію евфемізмів і дисфемізмів за критерієм зміни оцінного значення, а також виокремлено евфемістичні та дисфемістичні комунікативні стратегії та тактики, що реалізуються в парламентській комунікації ФРН та Швеції.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що його результати є внеском до розв'язання низки теоретичних проблем комунікативної лінгвістики (визначено структуру парламентської комунікації), стилістики (поглиблено та розширено знання про лінгвістичну природу евфемізмів і дисфемізмів), лінгвістики тексту (розроблено типологію парламентських текстів за функціональним критерієм) та прагматики (проаналізовано евфемістичні та дисфемістичні комунікативні стратегії і тактики).

Практичне значення здобутих результатів визначено можливістю їхнього використання під час викладання стилістики, лексикології, риторики, прагматики, теорії дискурсу, комунікативної та політичної лінгвістики, а також у перекладацькій практиці. Корпус евфемізмів і дисфемізмів, поданий у додатках, можна застосувати для укладання спеціалізованих словників евфемізмів та дисфемізмів і для стилістичного маркування в тлумачних словниках. Результати дослідження можуть використовуватися політтехнологами й фахівцями у сфері зв'язків із громадськістю.

На захист виносяться такі положення:

1. Евфемізми та дисфемізми є мовними одиницями, структура яких охоплює аксіологічний, семантичний і функціонально-прагматичний компоненти. Аксіологічна природа евфемії полягає у використанні позначення, яке має позитивне чи нейтральне оцінне значення і позначає негативний денотат або менш негативне оцінне значення порівняно з денотатом. Натомість, дисфемізми характеризуються негативною оцінністю і позначають позитивні, нейтральні або менш негативні денотати. Специфіка семантичного складу евфемізмів і дисфемізмів полягає, по-перше, в наявності оцінних сем і, по-друге, в наявності сем, за допомогою яких здійснюється розпізнавання значення евфемізму чи дисфемізму. Функціонально-прагматичний компонент евфемізмів та дисфемізмів ґрунтується на здатності цих мовних одиниць виступати засобами переконання та маніпулювання.

2. Провідними тематично-змістовими сферами використання евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції є політична, економічна, фінансова, соціальна й екологічна. Окрім того, значну роль

відіграють евфемізми політичної коректності, серед яких виокремлюються тематично-змістові групи позначень осіб похилого віку, інвалідів, мігрантів та сфери допомоги бідним країнам.

3. Евфемістичні та дисфемістичні позначення, які використовуються в парламентській комунікації ФРН та Швеції, утворюються за допомогою мовних засобів словотвірного, лексико-семантичного та синтаксичного рівнів. На словотвірному рівні використовуються афікси, які модифікують оцінне значення кореня слова. На лексико-семантичному рівні для утворення евфемізмів використовується метафоризація та генералізація значення, а провідними засобами утворення дисфемізмів є метафоризація та використання табуйованих слів на позначення нетабуйованих денотатів. Значна частина евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції є не окремими лексемами, а словосполученнями, реченнями або надфразовими єдностями.

4. Евфемізми в парламентській комунікації відіграють провідну роль у реалізації комунікативних стратегій презентації власної політичної сили та демобілізації громадської думки. Презентація власної політичної сили учасниками парламентської комунікації з використанням евфемізмів здійснюється за допомогою тактик констатації позитивного характеру власної діяльності, добору позитивної інформації, зокрема такої, яку подано в ЗМІ, шляхом декларування позитивних намірів і вихвалювання політичних партнерів. Для евфемістичної демобілізації громадської думки використовуються тактики акцентування позитивних явищ дійсності та зміщення перспективи з суб'єкта, для якого певне явище є негативним, на суб'єкт, для якого це саме явище є позитивним. Окрім того, застосовується також тактика протиставлення негативного минулого та сучасності, що ґрунтується на використанні дисфемізмів.

5. Дисфемізми характеризуються протилежними порівняно з евфемізмами функціонально-прагматичними властивостями й використовуються в парламентській комунікації ФРН та Швеції для реалізації комунікативних стратегій дискредитації політичних опонентів і мобілізації громадської думки. Політичних опонентів дискредитують за допомогою тактик констатації негативного характеру їхньої діяльності, звинувачення, дисфемістичного коментування їхніх виступів, шляхом добору негативної інформації та викриття евфемізмів. Мобілізація громадської думки відбувається за допомогою тактик дисфемістичної драматизації та гіперболізації негативних явищ, шляхом акцентування негативних аспектів реалій, здійснення негативного прогнозу та протиставлення різних суспільних верств.

Апробація результатів дисертації. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри германської філології Інституту

філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (2009–2011 рр.), на колоквиумах в Лейпцизькому університеті (2011 р.), на Всеукраїнській науковій конференції за участю молодих учених «Етнічні виміри універсуму: мова, література, культура» (Київ, 2010), на Міжнародній конференції «Думка й слово: традиції О. Потебні й сучасна філологічна наука (до 175-річчя О. Потебні)» (Київ, 2010), на Міжнародній конференції «Творчий спадок А. О. Білецького в новітніх парадигмах наукового знання: до 100-річчя від дня народження» (Київ, 2011) та на Другій Всеукраїнській науково-практичній конференції «Філологічні студії молодих учених» (Маріуполь, 2011).

Публікації. Основні положення дисертації, результати й висновки проведеного дослідження висвітлено в шести публікаціях, п'ять з яких опубліковано у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Обсяг та структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та списку джерел ілюстративного матеріалу, а також семи додатків. Загальний обсяг дисертації становить 306 сторінок, з яких 195 основного тексту. Список використаних джерел містить 321 працю, з них 160 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, визначено мету й завдання, об'єкт і предмет, матеріал дослідження та методи його аналізу, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення здобутих результатів, сформульовано положення, що виносяться на захист, наведено дані про апробацію результатів і публікації та описано структуру дисертації.

У першому розділі **«Парламентська комунікація як лінгвосоціум евфемізації та дисфемізації»** розглянуто сутність, основні ознаки та структуру інституційної комунікації та парламентської комунікації як її різновиду, запропоновано типологію парламентських текстів за функціями парламенту, визначено сутність евфемії і дисфемії, з'ясовано мотиваційні чинники використання евфемізмів і дисфемізмів та їхні функції.

Парламентська комунікація є одним із різновидів інституційного спілкування. Інституційний характер парламентської комунікації полягає в тому, що вона відбувається в інституційному комунікативному просторі та характеризується регламентованістю, низькою залежністю від контексту, фіксованою зміною комунікативних ролей та використанням розширеного коду спілкування (Р.Є. Пилипенко, І.Є. Фролова). Парламентську комунікацію можна визначити як сукупність мовленнєвих дій, які детерміновані інституційним комунікативним простором парламенту та репрезентують його діяльність.

Парламентська комунікація посідає провідне місце в структурі політичної комунікації країн парламентської демократії і є її найбільш формалізованим та інституціоналізованим різновидом (П. Бейлі, А. Буркгардт, К. Іліє).

Основними соціолінгвальними характеристиками парламентської комунікації є специфічні інституційні умови, за яких вона відбувається, її публічний характер, тріалогічність, інсценованість та ритуальність. Ці ознаки парламентського спілкування є тісно взаємопов'язаними. Публічний характер парламентських дебатів зумовлює тріалогічний характер комунікації, її інсценованість та високий рівень ритуалізації.

Парламентська комунікація охоплює комунікацію всередині парламенту, комунікацію парламенту з іншими політичними інститутами, зокрема урядом, а також комунікацію парламенту з громадськістю. Кожна з цих сфер вирізняється набором адресантно-адресатних конфігурацій, які ґрунтуються на статусно-рольових відносинах між учасниками парламентської комунікації (В. І. Карасик, Л. І. Сахарчук).

Учасники парламентської комунікації як різновиду інституційного спілкування поділяються на агентів і клієнтів. Агентами є парламент як політичний інститут, парламентські комітети та комісії, фракції та депутатські групи, а також індивідуальні представники парламенту та інших політичних інститутів. Клієнтами виступають громадськість у цілому, групи громадян та окремі громадяни. На основі комунікативних ролей учасників парламентської комунікації формується розгалужена система адресантно-адресатних зв'язків, властивих цій сфері спілкування.

Парламентська комунікація репрезентована широким спектром текстів. Їх можна типологізувати за такими критеріями, як комунікативні цілі, які реалізуються в них (А. Тіллманн), автор та адресант тексту (Й. Кляйн), рівень інституційності (О. Й. Шейгал), тощо. Залежно від функціонального призначення парламентські тексти можна поділити на законотворчі (законопроект, звіт про розгляд законопроекту парламентським комітетом, закон тощо), контрольні (парламентський запит до уряду, відповідь на парламентський запит тощо), фінансово-бюджетні (проект бюджету, поправка до бюджету тощо), представницькі (статті у спеціалізованих парламентських виданнях, інтерв'ю з депутатами парламенту, петиція та повідомлення про результати розгляду петиції тощо), ритуальні (присяга глави уряду та членів уряду в парламенті, присяга депутатів парламенту, промова глави держави в парламенті тощо) та регулятивні (регламент роботи парламенту й організаційні репліки спікера парламенту).

Інституційні умови, у яких відбувається парламентська комунікація, формують лінгвосоціум евфемізації та дисфемізації. Лінгвосоціум розглядають як комунікативне середовище, що характеризується набором комунікативних

норм, традицій, ритуалів, стереотипів, цінностей (Л. І. Сахарчук). Евфемізація та дисфемізація, що здійснюються в парламентському комунікативному середовищі, полягають у цілеспрямованому використанні парламентарями евфемізмів і дисфемізмів для досягнення власних комунікативних цілей.

У наявних визначеннях евфемізму увагу зосереджено здебільшого на його функціональному призначенні (Н. М. Бердова, І. Р. Гальперін, К. Аллан та К. Баррідж тощо). Проте опис виключно його функціональних характеристик звужує розуміння цієї стилістичної фігури. Натомість доцільним видається врахування аксіологічного складника евфемії.

З урахуванням оцінного аспекту можна запропонувати таке визначення поняття евфемізм: це стилістична фігура, яка виникає шляхом заміни негативного знака на менш негативний, нейтральний або позитивний на позначення того самого денотата.

Окрім терміна «евфемізм», у науковому обігу перебувають також терміни «евфемія» та «евфемізація», які потребують розрізнення. Під поняттям евфемії ми пропонуємо розуміти явище покращення оцінного значення. Поняття евфемізм охоплює окремі мовні одиниці, що репрезентують це явище. Евфемізація позначає процес перетворення мовного знака на евфемістичний.

Аналогічно розрізняються поняття «дисфемізм», «дисфемія» та «дисфемізація». Дисфемізм – це стилістична фігура, яка виникає шляхом заміни позитивного або нейтрального знака на негативний або менш негативного знака на більш негативний на позначення того самого денотата. Дисфемія – це явище заміни позитивного або нейтрального знака на негативний або менш негативного знака на більш негативний на позначення того самого денотата. Дисфемізація – це процес заміни позитивного або нейтрального знака на негативний або менш негативного знака на більш негативний на позначення того самого денотата.

Евфемізми та дисфемізми характеризуються різними мотиваційними чинниками їхнього використання. Вживання евфемізмів мотивується прагненням уникнути табуйованих слів та дотриматися норм ввічливості, забезпечивши в такий спосіб підтримання власного іміджу (Н. Ц. Босчаєва, О. О. Селіванова, Г. Д. Шлоссер). Останнім часом істотний вплив на утворення евфемізмів справляє феномен політкоректності, що зумовлює появу численних евфемістичних позначень певних соціальних явищ та демографічних груп.

Іншими мотиваційними чинниками, що спонукають до використання евфемізмів, є бажання продемонструвати належність до певної соціальної групи, підвищити статус денотата чи виявити свій інтелект. Евфемізми можуть бути зумовлені також бажанням ввести в оману оточення, перетворюючись на засіб маніпулятивного впливу (К. Аллан та К. Баррідж).

Мотиваційним чинником використання дисфемізмів є прагнення

дискредитувати й принизити супротивника, увиразнивши мовлення шляхом надання нейтральному знаку негативного змісту (О. О. Селіванова).

Евфемізми та дисфемізми характеризуються специфічними функціями, які вони виконують у комунікації. Евфемізми в сучасній парламентській комунікації використовуються насамперед з метою здійснення маніпулятивного впливу, дотримання ввічливості та норм політкоректності. Натомість функціональне призначення дисфемізмів полягає у здійсненні вербальної атаки на опонентів та їхній дискредитації.

У другому розділі «Соціолінгвальна природа евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції» розглянуто підходи до типологізації евфемізмів і дисфемізмів. Ці мовні одиниці класифіковано за формальним критерієм, тематично-змістовими характеристиками та критерієм зміни оцінного значення. Проаналізовано словотвірні, лексико-семантичні та синтаксичні способи та засоби утворення евфемізмів і дисфемізмів.

Евфемія та дисфемія мають соціолінгвальну природу. Соціолінгвальна природа евфемізмів і дисфемізмів полягає, з одного боку, в тому, що під впливом соціокультурних, морально-етичних та естетичних конвенційних норм суспільства формується позитивне чи негативне сприйняття явищ і предметів, стимулюючи появу вторинних позначень певного кола денотатів. З другого боку, соціально зумовленим є добір самих евфемістичних та дисфемістичних позначень. З огляду на це важливо з'ясувати тематично-змістові сфери евфемізації й дисфемізації та мовні способи й засоби утворення евфемізмів і дисфемізмів.

За тематично-змістовим критерієм виокремлюємо евфемізми та дисфемізми в політичній (*ansvarsfull offentlig finanspolitik* замість *passiv finanspolitik*, *Spätzünderin* – *Angela Merkel*), економічній (*investitionsstimulierende Verschuldung* замість *Haushaltsdefizit*, *tsunami* замість *finans- och ekonomikris*), соціальної (*gigantisches Entlassungsprogramm auf Kosten der Steuerzahler* замість *Altersteilzeit*, *stå med mössan i handen* замість *hyra ur andra hand*), екологічній (*Brücke in einen Energiemix* замість *Verlängerung der Laufzeiten der Kohle- und Kernkraftwerke*, *parentes i Sveriges energipolitiska historia* замість *kärnkraft*) та військової сферах (*afganernas gäster* замість *svenska militärer i Afghanistan*, *Massenvernichtungswaffen des 21. Jahrhunderts* замість *Kleinwaffen*). Важливою є також група евфемізмів, що зумовлені політичною коректністю. Серед евфемізмів політичної коректності виокремлюємо групи позначень людей похилого віку (*äldre* замість *gamla*), осіб з фізичними та розумовими вадами (*Menschen mit körperlichen Einschränkungen* замість *Invaliden*), мігрантів (*nyanlända* замість *flyktingar*) і сфери допомоги бідним країнам (*Entwicklungsland* замість *Land der Dritten Welt*).

Застосування критерію зміни оцінного значення дозволяє виокремити

евфемізми, які пом'якшують негативне значення (*finansoro* замість *finanskris*), перетворюють його на нейтральне (*Menschen mit Migrationshintergrund* замість *Flüchtlinge*) або позитивне (*effektivisera verksamheten* замість *minska personalstyrkan*), а також дисфемізми, які перетворюють позитивне оцінне значення на негативне (*rasera försäkringssystem* замість *reformera försäkringssystem*), нейтральне оцінне значення на негативне (*Rattenrennen* замість *Tätigkeit der Opposition*) та менш негативне оцінне значення на більш негативне (*Katastrophe* замість *Krise*).

Евфемізми та дисфемізми утворюються шляхом використання специфічних мовних засобів, які можна поділити за мовними рівнями на словотвірні, лексико-семантичні та синтаксичні. Провідну роль відіграють лексико-семантичні засоби. Додатково використовуються словотвірні та синтаксичні засоби утворення евфемізмів і дисфемізмів.

На словотвірному рівні для утворення евфемізмів і дисфемізмів використовуються афікси. За допомогою афіксів відбувається зміщення оцінного значення, переданого коренем слова, внаслідок чого утворюється евфемізм або дисфемізм. Залежно від напрямку такого зміщення виникає евфемістичне або дисфемістичне позначення.

Зокрема, у парламентській комунікації ФРН та Швеції для утворення евфемізмів використовується вищий ступінь порівняння прикметника, що утворюється за допомогою суфікса «-er» («-re»). Такі прикметники характеризуються негативною семантикою (*ältere Menschen, bildungsfernere Familien, bildungsfernere Schichten, einkommensschwächere Elternhäuser, härtere Sanktionsmaßnahmen, äldre, försämrade ekonomiska villkoren, försämrade konjunkturläget, sämre tider*). Цим евфемізмам властиве лише пом'якшення негативного значення, а не його зміна на позитивне.

Для утворення дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН використовується найвищий ступінь порівняння прикметника (*der erfolgloseste Generalsekretär der SPD; der zweitschlechteste Generalsekretär der Sozialdemokratie im vereinten Deutschland*). Найвищий ступінь порівняння прикметника, який не має негативної семантики, може використовуватися також для підсилення дисфемізму (*der größte Blödsinn, den es gibt; der größte Schuldenmacher der Nation*). У таких дисфемізмах негативну семантику зосереджено в іменнику, а прикметник підсилює негативний ефект.

Для утворення дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН використовуються суфікси з негативною семантикою *-ei*, *-sel* (у поєднанні з префіксом *ge-*) та *-itis*: *Dampfplauderei; Deuschtümelei; die Hauerei der Koalitionäre; Geschreibsel dieser Versicherungslobbyisten; Kommissionitis; Liebedienerei an einer Lobby; Lohndrückerei; ökonomische Geisterfahreerei; Sauerei*.

У парламентській комунікації ФРН використовують заперечний префікс *un-* у поєднанні з прикметниками, що мають позитивне оцінне значення, для утворення дисфемізмів (*unsoziale Kopfprämie* замість *soziale Kopfprämie*).

Поширеним є використання складних слів, один із компонентів яких має оцінне забарвлення, а другий забезпечує зв'язок евфемізму чи дисфемізму з денотатом. Так, складним словом є евфемізм *Brückentechnologie*, використаний у парламентській комунікації Німеччини на позначення атомної енергетики. Перший компонент цього іменника, *Brücke*, характеризується позитивною семантикою, висуваючи на передній план те, що атомна енергія є перехідною технологією і нібито сприяє розвитку відновлюваних екологічно чистих видів енергетики, а другий компонент складного слова (*Technologie*) дає змогу розпізнати значення евфемізму.

Провідними засобами утворення евфемізмів лексико-семантичного рівня є метафоричне перенесення та генералізація значення. Той самий метафоричний образ, за допомогою якого утворюється евфемізм, може використовуватися на позначення різних денотатів, які є семантично віддаленими між собою. Зокрема, у парламентській комунікації Німеччини використовується низка метафоричних евфемізмів з компонентом *Brücke*.

По-перше, за допомогою цієї метафори евфемістично зображають продовження використання енергії, виробленої на атомних і теплових електростанціях: *Brücke für erneubare Energien*, *Brücke in einen Kernenergiemix*, *Brückentechnologie* та *Überbrückungstechnologien*.

По-друге, метафоричний образ моста використовується на позначення денотатів зі сфери зайнятості: *Beschäftigungsbrücken* замість *Altersteilzeit*, *Brücken in das Erwerbsleben bauen* замість *Zuverdienstgrenzen erhöhen* та *Brücke in einen Konjunkturaufschwung* замість *Kurzarbeiterregelungen*.

По-третє, у парламенті ФРН вживається евфемізм *Brücke nach Dublin* на позначення проведення нового референдуму в Ірландії щодо ЄС.

Численними є і дисфемістичні метафори. Серед метафоричних дисфемізмів провідну роль відіграють зооморфні метафори (*Rattenrennen* замість *Tätigkeit der Opposition*), метафори з позначеннями погодних явищ, таких як холод (*Koalition der Kälte* замість *Koalition der CDU/CSU und der FDP*), дощ (*det regnar i Europa* замість *konservativa krafter dominerar i Europa*), буря (*ekonomiska stormvindarna viner* замість *ekonomikris*) тощо, метафори з позначеннями хвороб (*Hela världsekonomin har nu tarmvred, hjärnblödning och hjärtinfarkt på samma gång* замість *Hela världsekonomin är i kris*) та просторові метафори, які позначають хаотичний рух (*finanzpolitischer Blindflug* замість *Politik der Koalition der CDU/CSU und der FDP*), рух з перешкодами (*det är stora stenar som ligger framför oss – det finns många hinder på väg till klimatmål*) або рух у зворотному напрямку (*geschraubter Rückwärtssalto in der*

Energiepolitik замість *Verlängerung der Laufzeiten der Kernkraftwerke*).

Поряд із метафорами в парламентській комунікації ФРН та Швеції вживаються дисфемізми, у яких використано табуйовану лексику, зокрема позначення смерті, диявола тощо (*Teufelkreis von Regulierung und Bürokratie* замість *Situation im Gesundheitswesen*, *dödläge på byggarbetsmarknaden* замість *ingen aktivitet på byggarbetsmarknaden*). Якщо під час евфемізації мовці замінюють такі табуйовані позначення на евфемістичні, то під час дисфемізації відбувається зворотний процес: на позначення нетабуйованих денотатів вживається табуйована лексика.

За синтаксичною структурою евфемізми та дисфемізми поділяються на такі, що виражені простими словами (*anstalt* замість *fängelse*), дво- (*skattechocken* замість *skattehöjningar*), три- (*kärnväljartrupper* замість *kärnväljargrupper*) або чотирикомпонентними (*Mittelstandshemmnisprogramm* замість *Program der Entwicklung der Kernkraftwerke*) складними словами, словосполученнями (*seeräubische Handlungen* замість *Piraterie*), реченнями (*Kein Kind darf verloren gehen* замість *Kein Kind darf unausgebildet bleiben*) та надфразовими єдностями (*Ihre Lok fährt mit Kohle- und Atomstrom, die hinteren Waggons werden abgekoppelt, in der zweiten Klasse fällt die Heizung aus, im Bistrowaggon steigen die Preise, aber dafür werden in der ersten Klasse Gratiscocktails serviert. Das ist Schwarz-Gelb auf einen Satz gebracht*).

Серед евфемістичних та дисфемістичних сповсполучень у парламентській комунікації ФРН та Швеції переважають поєднання іменника з прикметником (дієприкметником) (*kriegsähnliche Situation*) та поєднання двох іменників (*arbetarnas skatteparadis*, *Menschen mit Behinderungen*). Як правило, один із компонентів словосполучення вирізняється позитивною або негативною оцінністю, потрібною для утворення евфемізму чи дисфемізму, а другий компонент забезпечує зв'язок евфемізму чи дисфемізму з нейтральним позначенням або денотатом.

У третьому розділі «**Комунікативні стратегії і тактики евфемізації та дисфемізації у парламентській комунікації ФРН та Швеції**» проаналізовано функціонально-прагматичний аспект евфемії та дисфемії.

Функціонування евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції розкрито через поняття комунікативних стратегій і тактик, що реалізуються з їхньою допомогою (А. Д. Белова, О. С. Іссерс, О. Н. Паршина, О. Й. Шейгал). Виокремлення евфемістичних і дисфемістичних стратегій ґрунтується на комунікативних цілях, яких прагнуть досягти учасники парламентської комунікації. До таких цілей належать презентація власної політичної сили та дискредитація політичних опонентів, мобілізація та демобілізація громадської думки, а також захист від вербальної агресії з боку політичних опонентів. Кожна з цих цілей реалізується в парламентській

комунікації ФРН та Швеції за допомогою евфемізмів і дисфемізмів.

Евфемізми в парламентській комунікації відіграють значну роль у реалізації комунікативної стратегії презентації власної політичної сили, що використовується учасниками парламентської комунікації ФРН та Швеції:

Claes Västerteg (c): Det är en haltande argumentation att göra stor skillnad på 50 miljoner kronor. Vi använder resurserna effektivt, och vi tar oss närmare målet.

Eduard Lintner (CDU/CSU): Die Süddeutsche Zeitung – man beachte: keinesfalls ein unionsfreundliches Blatt – schreibt dazu, dass die Bundeskanzlerin den Gipfel zu einem persönlichen Erfolg gemacht habe, und nennt das europäische Klimapakett ausdrücklich einen “Quantensprung im globalen Lernprozess”.

Презентація власної політичної сили здійснюється за допомогою комунікативних тактик констатації позитивного, відбору позитивної інформації, декларування позитивних намірів і вихваляння політичного партнера.

Евфемізми в парламентській комунікації ФРН та Швеції використовуються також для демобілізації громадської думки, тобто заспокоєння суспільства, його переконання в тому, що політична, економічна, соціальна та екологічна ситуація є прийнятними:

Ludwig Stiegler (SPD): Für die deutsche Wirtschaft muss gelten: Kurzarbeitszeiten sind das Trainingslager bzw. die Qualifikationszeiten für den nächsten Aufschwung.

Annika Qarlsson (c): Medan industrijobben flyttar och ibland rationaliseras bort expanderar näringar inom tjänstesektorn.

Окрім того, демобілізація громадської думки може ґрунтуватися на використанні дисфемізмів:

Karin Pilsäter (fp): Det var ändå en befrielse att till slut höra Per Bolund komma upp i talarstolen och säga att det fanns någonting positivt i det hela, att handel är bra och att detta ger möjligheter efter att ha hört den långa litanian från Socialdemokraternas och Vänsterpartiets representanter här som enbart såg problem och ett stort svart mörker som skulle lägga sig över hela Sverige om man ger tillträde till varandras marknader även på tjänstesidan.

Norbert Röttgen (Bundesminister für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit): Zweitens. Bei der Finanzmarktkrise konnten die Retter noch sagen: Wir haben in den Abgrund geschaut, sind einen Schritt zurückgegangen und konnten uns retten.

Комунікативна стратегія демобілізації громадської думки реалізується за допомогою тактик, що ґрунтуються на вживанні евфемізмів (тактика акцентування позитивного та тактика зміщення перспективи) або дисфемізмів (тактика дискредитації негативного прогнозу політичних опонентів і тактика протиставлення минулого та сучасності).

Поряд із презентацією власної політичної сили учасники парламентської комунікації ФРН та Швеції вдаються до дискредитації політичних опонентів за допомогою дисфемізмів:

Ute Koczy (Bündnis 90/Die Grünen): Herr Niebel, als Abwicklungsminister in aller Munde, steht im Rampenlicht der Öffentlichkeit und hat ein Ministerium vor sich, das er noch gar nicht kennt und das er nicht einschätzen kann.

Pia Nilsson (s): SJ:s anpassning till avregleringen betyder i klartext att man inte har för avsikt att trafikera olönsamma sträckor.

Комунікативна стратегія дискредитації політичних опонентів здійснюється за допомогою тактик констатації негативного, відбору негативної інформації, звинувачення, викриття та коментування.

У парламентській комунікації ФРН та Швеції використовується також комунікативна стратегія мобілізації громадської думки, що ґрунтується на вживанні дисфемізмів:

Birgitta Eriksson (s): Fordonstillverkarna går just nu på knäna.

Heinrich L. Kolb (FDP): Deswegen war und bleibt – ich sage das nach der Wahl so deutlich wie vorher – die Rentengarantie der Großen Koalition ein Akt des Populismus.

Ця стратегія реалізується за допомогою комунікативних тактик драматизації, акцентування та гіперболізації негативного, здійснення негативного прогнозу та протиставлення різних суспільних верств.

Вербальна агресія, що спрямована на дискредитацію політичних опонентів в очах виборців і реалізується за допомогою дисфемізмів, спонукає учасників парламентської комунікації до самозахисту шляхом заперечення дисфемізмів, вжитих політичними опонентами (*Yvonne Andersson (kd): Andrahandsuthyrningen, som vi diskuterar i dag, innebär att många människor har möjlighet att komma in på sina lärosäten, möjlighet att ta ett arbete tillfälligt och så vidare. Varför? Därför att vi öppnar för att det ska finnas en bostad. Det är ingen som står med mössa i handen. Det är en ren artighet.*), або шляхом вербального контрнаступу (*Wartraud Wolff (SPD): Ich habe im Übrigen auch meine Zweifel, ob sie von den Verbraucherinnen und Verbrauchern ernst genommen wird. Denn für die Verbraucherpolitik gilt, dass der Koalitionsvertrag ein Dokument des Scheiterns ist. Eines ist Fakt: Sie haben einen grandiosen Fehlstart hingelegt. (Dr. Hans-Peter Friedrich (CDU/CSU): Opposition ist Mist, nicht?).*

Парламентська комунікація ФРН характеризується більшою гостротою порівняно з парламентською комунікацією Швеції. Про це свідчить більша частотність використання дисфемізмів, поширення зооморфних метафоричних дисфемізмів та вживання дисфемізмів безпосередньо на позначення політичних опонентів.

ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження засвідчує вагому роль евфемії та дисфемії в парламентській комунікації ФРН та Швеції. Поширення оцінних мовних засобів у цій сфері інституційного спілкування зумовлене функціональними властивостями евфемізмів і дисфемізмів, а також специфікою сучасної парламентської комунікації, зокрема її зверненням до громадськості, що зумовлено публічністю парламентських дебатів.

Під час дослідження з'ясовано оцінні характеристики евфемії та дисфемії. Аксиологічний складник евфемії полягає в тому, що евфемізм є знаком, який характеризується менш негативним, нейтральним або позитивним оцінним значенням на позначення негативного денотата. Натомість, дисфемізм є знаком, що характеризується негативним оцінним значенням на позначення менш негативного, нейтрального або позитивного денотата.

З'ясовано, що до складу евфемістичних та дисфемістичних позначень входять два компонента: компонент, який відповідає за зміну оцінного значення, що є основою для виникнення евфемістичного чи дисфемістичного ефекту, а також компонент, який забезпечує впізнаваність евфемізму чи дисфемізму, тобто його зв'язок з первинним позначенням або з денотатом.

Визначено критерії типологізації евфемізмів і дисфемізмів, такі як формальна структура евфемістичних та дисфемістичних позначень, тематично-змістові характеристики денотатів, на позначення яких використовуються евфемізми та дисфемізми, а також критерій зміни оцінного значення.

За тематично-змістовим критерієм виокремлено евфемізми та дисфемізми, які позначають явища політичного, економічного, соціального життя, а також евфемізми та дисфемізми в екологічній та військовій сферах. Окрему групу становлять евфемізми, використання яких зумовлене політичної коректністю.

Застосування критерію зміни оцінного значення дало змогу виокремити евфемізми, які пом'якшують негативне значення, замінюють негативне значення на нейтральне та на позитивне. За цим критерієм виокремлено також три групи дисфемізмів: дисфемізми, які позначають денотати, що характеризуються негативним, нейтральним та позитивним значенням.

Виявлено, що евфемізми та дисфемізми ґрунтуються на використанні специфічних мовних засобів, які уможливають виконання ними функцій, властивих евфемістичним та дисфемістичним позначенням. Ці засоби поділено за мовними рівнями на словотвірні, лексико-семантичні та синтаксичні.

На словотвірному рівні важливе значення має афіксальний спосіб утворення евфемізмів і дисфемізмів. Його використання ґрунтується на здатності афіксів модифікувати оцінне значення слова, зміщуючи його на оцінній шкалі.

Серед мовних засобів евфемізації та дисфемізації провідне значення належить засобам лексико-семантичного рівня. Для утворення евфемізмів використовуються генералізація значення та метафоризація. Важливу роль в утворенні дисфемізмів відіграють метафоричне перенесення значення та використання табуованої лексики на позначення нетабуованих денотатів.

Значна частина евфемізмів і дисфемізмів, що вживаються в парламентській комунікації ФРН та Швеції, є не окремими лексемами, а словосполученнями, реченнями або надфразовими єдностями. Зміщення оцінного значення евфемізму чи дисфемізму здійснюється, як правило, за допомогою лише одного компонента словосполучення, а другий компонент відповідає за зв'язок евфемізму чи дисфемізму з нейтральним позначенням або денотатом, забезпечуючи його впізнаваність і даючи змогу адресату здійснити його правильну інтерпретацію.

Проведене дослідження засвідчує вагому роль евфемізмів і дисфемізмів під час реалізації комунікативних стратегій презентації власної політичної сили, дискредитації політичних опонентів, демобілізації та мобілізації громадської думки, а також самозахисту.

Комунікативна стратегія презентації власної політичної сили реалізується за допомогою тактик констатації позитивного, добору позитивної інформації, декларування позитивних намірів та вихваляння політичного партнера. Комунікативну стратегію дискредитації політичних опонентів утілено в тактиках констатації негативного, добору негативної інформації, звинувачення, викриття евфемізмів та коментування.

Для демобілізації громадської думки застосовуються комунікативні тактики акцентування позитивного та зміщення перспективи. Ці тактики реалізуються за допомогою евфемізмів. Існують також дисфемістичні тактики демобілізації громадської думки, такі як дискредитація негативного прогнозу політичних опонентів та протиставлення минулого та сучасності. Мобілізація громадської думки здійснюється шляхом драматизації, акцентування та гіперболізації негативного, а також за допомогою негативного прогнозу чи протиставлення різних суспільних верств.

Використання вербальної агресії з уживанням дисфемізмів спонукає політичних опонентів, на дискредитацію яких спрямовано дисфемістичні позначення, до самозахисту. Такий самозахист може відбуватися двома способами. Перший спосіб передбачає викриття або заперечення дисфемізмів, а також протиставлення їм евфемізмів на позначення того самого денотата. За умови реалізації другого способу здійснюється вербальна атака у відповідь, під час якої використовуються дисфемізми.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНІ В ПУБЛІКАЦІЯХ:

1. *Стасюк О. С.* Проблема типологізації евфемізмів та дисфемізмів (на матеріалі парламентських текстів ФРН та Швеції) / О. С. Стасюк // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – Вип. 31. – С. 286–291.

2. *Стасюк О. С.* Дисфемія як засіб дискредитації політичних опонентів (на матеріалі парламентських текстів ФРН та Швеції) / О. С. Стасюк // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2011. – Вип. 27. – С. 225–232.

3. *Стасюк О. С.* До проблеми типологізації парламентських текстів / О. С. Стасюк // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – Вип. 34. – С. 264–269.

4. *Стасюк О. С.* Мовні засоби дисфемізації у парламентській комунікації ФРН та Швеції / О. С. Стасюк // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – К.: Логос 2011. – Вип. 20. – С. 458–467.

5. *Стасюк О. С.* Функції евфемізмів та дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції / О. С. Стасюк // *Studia Linguistica*. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – Вип. 5, ч. 2. – С. 372–376.

6. *Стасюк О. С.* Предметно-понятійні сфери дисфемізації в парламентській комунікації ФРН та Швеції / О. С. Стасюк // Матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. [«Філологічні студії молодих учених»], (Маріуполь, 2011). – Маріуполь: Маріупольськ. держ. ун-т, 2011. – С. 135–136.

АНОТАЦІЯ

Стасюк О. С. Соціолінгвальні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю – 10.02.04 – германські мови. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Київ, 2012.

У дисертації досліджено мовну природу та функціонування евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації ФРН та Швеції. Матеріалом дослідження є промови парламентарів, промови міністрів у парламенті, репліки з місця, запитання парламентарів до міністрів та відповіді на них.

Виявлено основні характеристики парламентської комунікації, такі як публічність та ритуальність, а також її структуру. Визначено роль політичної

коректності як одного з чинників, що зумовлюють використання евфемізмів і дисфемізмів у парламентській комунікації. З'ясовано оцінні, семантичні, стилістичні та соціопрагматичні характеристики евфемізмів і дисфемізмів. Визначено основні мовні способи та засоби утворення евфемізмів і дисфемізмів на морфологічному, лексико-семантичному та синтаксичному рівнях. Виявлено евфемістичні й дисфемістичні комунікативні стратегії і тактики в парламентській комунікації ФРН та Швеції.

Ключові слова: евфемізм, дисфемізм, парламентська комунікація, евфемістичні та дисфемістичні комунікативні стратегії і тактики.

АННОТАЦІЯ

Стасюк О. С. Социолингвальные и функционально-прагматические характеристики эвфемизмов и дисфемизмов в парламентской коммуникации ФРГ и Швеции. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности – 10.02.04 – германские языки. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины. – Киев, 2012.

В диссертации исследована языковая природа и функционирование эвфемизмов и дисфемизмов в парламентской коммуникации ФРГ и Швеции. Исследование проведено на материале выступлений парламентариев и членов правительства на парламентских заседаниях, реплик с места, вопросов депутатов к министрам и ответов на них.

В первой главе диссертации изложена теоретико-методологическая база исследования эвфемизмов и дисфемизмов в парламентской коммуникации. Определены сущность, признаки и структура парламентской коммуникации как разновидности институционального общения. Рассмотрено влияние политической корректности на развитие языковых оценочных средств. Доказано, что парламентская коммуникация характеризуется целенаправленным использованием парламентариями оценочных языковых средств – эвфемизмов и дисфемизмов. Предложены определения эвфемизмов и дисфемизмов с учетом их оценочных характеристик. Эвфемизм может быть определен как стилистическая фигура, которая возникает в результате замены отрицательного знака на менее отрицательный, нейтральный или положительный для обозначения того самого денотата. Дисфемизм определен как стилистическая фигура, образованная в результате замены положительного или нейтрального знака на отрицательный или менее отрицательного знака на более отрицательный для обозначения того самого денотата. Определена специфика эвфемии и дисфемии на семантическом, стилистическом и

прагматическом уровнях. Показано, что эвфемизмы характеризуются более положительным оценочным значением по сравнению с первичным обозначением, а дисфемизмы – более отрицательным оценочным значением по сравнению с первичными обозначениями.

Вторая глава посвящена исследованию социалингвальной природы эвфемизмов и дисфемизмов. Предложены критерии типологизации эвфемизмов и дисфемизмов в парламентской коммуникации ФРГ и Швеции, такие как формальный критерий, критерий тематических сфер употребления эвфемизмов и дисфемизмов и критерий изменения оценочного значения. Определено, что важнейшими тематическими сферами употребления эвфемизмов и дисфемизмов в парламентской коммуникации являются политическая, экономическая, финансовая, социальная и экологическая. Установлены языковые средства образования эвфемизмов и дисфемизмов на словообразовательном, лексико-семантическом и синтаксическом уровнях. На словообразовательном уровне для образования эвфемизмов и дисфемизмов используются аффиксы, которые моделируют оценочное значение, выраженное корнем слова, а также словосложение. К важнейшим лексико-семантическим средствам образования эвфемизмов принадлежат метафоризация и генерализация значения. Для образования дисфемизмов наряду с метафоризацией используется табуированная лексика для обозначения нетабуированных денотатов. Значительная часть эвфемизмов и дисфемизмов являются словосочетаниями, предложениями и сверхфразовыми единствами. К важнейшим типам эвфемистических и дисфемистических словосочетаний принадлежат сочетания существительного с прилагательным, существительного в именительном падеже с существительным в родительном падеже, а также существительного в именительном падеже с существительным с предлогом.

В третьей главе определена роль эвфемизмов и дисфемизмов в реализации коммуникативных стратегий и тактик в парламентской коммуникации ФРГ и Швеции, таких как стратегии презентации своей политической силы и дискредитации политических оппонентов, мобилизации и демобилизации общественного мнения, а также стратегии самозащиты. Рассмотрена реакция участников парламентской коммуникации на употребление эвфемизмов и дисфемизмов. Употребление эвфемизмов побуждает политических оппонентов к их разоблачению при помощи риторических вопросов, непосредственного указания на употребление эвфемизма политиком или использования дисфемизма для обозначения того же денотата. Употребление дисфемизмов побуждает политических оппонентов к их разоблачению посредством использования риторических вопросов или при помощи употребления эвфемизмов для обозначения того же денотата.

В работе определены особенности употребления эвфемизмов и дисфемизмов в парламентской коммуникации ФРГ и Швеции, обусловленные спецификой институционального коммуникативного пространства. Важным фактором, влияющим на более высокую степень дисфемизации парламентской коммуникации ФРГ, является использование парламентариями Германии нерегламентированных реплик с места, имеющих дисфемистический характер.

Ключевые слова: эвфемизм, дисфемизм, парламентская коммуникация, эвфемистические и дисфемистические коммуникативные стратегии и тактики.

SUMMARY

Stasiuk O. S. Sociolinguual and Functional-Pragmatic Characteristics of Euphemisms and Dysphemisms in the Parliamentary Communication of Germany and Sweden. – Manuscript.

Thesis for the Candidate Degree in Philology. Speciality 10.02.04 – Germanic languages. – Kyiv National Taras Shevchenko University, The Ministry of Education and Science, Youth and Sport of Ukraine. – Kyiv, 2012.

The thesis deals with the sociolinguual and functional characteristics of euphemisms and dysphemisms in the parliamentary communication of Germany and Sweden. The analysis was carried out on the material of the texts that represent the parliamentary communication of Germany and Sweden such as speeches of parliamentarians, parliamentary speeches of ministers, interruptions, questions of parliamentarians to ministers and answers to these questions.

The main characteristics of the parliamentary communication like publicity and rituality as well as its structure are revealed. Political correctness is described as one of the factors that cause using euphemisms. The evaluative, semantic, stylistic and socio-pragmatic characteristics of euphemisms and dysphemisms are defined. Euphemisms and dysphemisms are classified and their linguistic structure on morphological, lexical and syntactic levels is determined. The euphemistic and dysphemistic communicative strategies and tactics in the parliamentary communication of Germany and Sweden are defined.

Key words: euphemism, dysphemism, parliamentary communication, euphemistic and dysphemistic communicative strategies and tactics.